

สมุดปกขาว

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การปฏิรูปประเทศด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เรื่อง

แนวทางการขับเคลื่อนศิลปะและ วัฒนธรรมภายใต้แนวคิดภูมิภาคและ ปัญญาแผ่นดิน

จัดทำโดย

คณะทำงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเปิดภูมิภาคที่ศิลปวัฒนธรรมภายใต้
แนวคิดไตรภาคีศิลปวัฒนธรรม

ภายใต้ คณะอนุกรรมการด้านศิลปะและวัฒนธรรม

ใน คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม

**แนวทางการขับเคลื่อนศิลปะและ
วัฒนธรรมภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและ
ปัญญาแผ่นดิน**

❖ နိဂဏ် ဇာတ် ကျမ်း
ပိဋကတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ပိဋကတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊

❖ ပိဋကတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊

❖ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

- เป้าหมายที่ ๒ ยุติความยากจนทุกรูปแบบ
- เป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- เป้าหมายที่ ๘ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน
- เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ
- เป้าหมายที่ ๑๑ เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน
- เป้าหมายที่ ๑๖ ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐

- มาตรา ๔๓ (๑) บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอันนุรักษ์พื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ
- มาตรา ๕๐ (๒) ปวงชนชาวไทยมีหน้าที่ป้องกันผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- มาตรา ๕๐ (๔) บุคคลมีหน้าที่ร่วมมือ และสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- มาตรา ๕๗ (๑) รัฐต้องอนุรักษ์ พื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย
- มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุขไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย
- มาตรา ๗๕ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดกาผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ประกอบกัน

แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

- ด้านที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ ๑) ศึกษาทิศทางและนโยบายในการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมด้านภูมิภาคและวรรณศิลป์ ภูมิบ้านภูมิเมือง และภูมิปัญญาแผ่นดิน ๒) ศึกษาแนวทางการจัดตั้งสถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) ๓) ศึกษาอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง และระบบบริหารจัดการของสถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) ที่เหมาะสม และ ๔) สรุปรวบรวมฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับนักเขียน ศิลปินพื้นบ้าน ประชาชนชาวบ้าน และผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

วิธีการศึกษา ประกอบด้วย ๑) การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรมหาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา รวมทั้งศิลปินพื้นบ้าน ประชาชนชาวบ้าน ผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ในระดับภูมิภาค ๔ ภาค ๖ จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ๒) การศึกษากรณีตัวอย่างตัวแบบที่ดีจากต่างประเทศ และ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

ผลการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน ควรดำเนินการโดยจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ภายใต้ชื่อ **“สถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน”** เป็นหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการบูรณาการขับเคลื่อนงานเชิงรุกอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งในการวางกรอบนโยบาย การตัดสินใจ การให้ข้อเสนอแนะ และการรับผลประโยชน์หรือบริการ และที่สำคัญควรเป็น **“องค์การมหาชน”** และเป็นหน่วยงานในกำกับดูแล

ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยมีบทบาทหลักดังนี้

(๑) รวบรวมฐานข้อมูลประวัติศาสตร์ ภาษา วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ รวมทั้งดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านภูมิภาษา ภูมิบ้านภูมิเมือง และภูมิปัญญาแผ่นดิน

(๒) เปิดพื้นที่สำหรับเด็ก เยาวชน นักเขียน ศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดแสดงผลงาน และเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนและต่างประเทศ

(๓) ดำเนินการหรือเชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นให้กับเด็ก เยาวชน นักเขียน ศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมสวัสดิการและคุณภาพชีวิต ยกกระตือรือร้นการรวมกลุ่มทางสังคมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินให้เข้มแข็ง

(๔) มีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนมุมมอง ความคิดความเชื่อทัศนคติ และพฤติกรรมให้เด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ และประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงคุณค่าของภาษา วรรณกรรม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและการอนุรักษ์หวงแหน ตลอดจนจนถึงช่องทางและโอกาสในการใช้ประโยชน์เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

(๕) กำหนดมาตรฐาน กลั่นกรอง และมีอำนาจโดยตรงหรือประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับขึ้นทะเบียนผลงานสร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งดำเนินการปกป้องคุ้มครองและเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

ทรัพย์สินทางปัญญา

(๘) กำหนดกรอบหลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อรับรองความเป็น **“คุณวุฒิวิชาชีพ”** พร้อมทั้งสำรวจข้อมูล รับขึ้นทะเบียน บริหารจัดการข้อมูลทางทะเบียนและบันทึกเป็นฐานข้อมูลดิจิทัล

(๙) เป็น **“แกนหลัก”** ในการเชื่อมประสาน สร้างความร่วมมือ และบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนภารกิจร่วมกัน

(๑๐) เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดแนวทาง ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ และขับเคลื่อนภูมิพลังวัฒนธรรมของชาติ

จากการศึกษาพบว่า แม้ข้อเสนอของผู้ให้ข้อมูลในเวทีรับฟังความคิดเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่า การจัดตั้งสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน ควรดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงหรือสั่งการจากฝ่ายการเมือง มีสภาพคล่องที่เป็นตัวแทนของผู้รับบริการทั้งในเชิงพื้นที่และแขนงต่างๆ และมีการจัดตั้งกองทุนโดยมีรายได้ชัดเจน ในรูปแบบองค์การของรัฐที่เป็นอิสระ (Independent Administrative Organization) ซึ่งต้องออกกฎหมายบังคับให้รัฐแบ่งส่วนรายได้เพื่อจัดสรรให้ (ดังเช่น กรณีองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย) แต่หากพิจารณาถึงเจตนารมณ์หลักของสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินตั้งแต่ต้นแล้วพบว่า แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะในภาพรวมของประเทศเป็นหลัก จำเป็นต้องทำงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนปฏิรูปประเทศด้านที่ ๑๓ วัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ซึ่งรัฐต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริม

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และผลักดันศิลปวัฒนธรรมของชาติไปสู่การเป็นภูมิพลังวัฒนธรรม

ดังนั้น สถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) รูปแบบขององค์การมหาชนจึงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากกว่ารูปแบบองค์การของรัฐที่เป็นอิสระ เพราะจะทำให้การขับเคลื่อน “ภูมิพลังวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน ดำเนินพร้อมกันทุกระดับได้อย่างมีเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการจัดตั้งสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินควรดำเนินการในรูปแบบการจัดตั้ง “องค์การมหาชน (Public Organization)” ผ่านการออก “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ.....” โดยอาศัยอำนาจของคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นการผลักดันทางนโยบายที่มีความเป็นไปได้มากกว่าการผลักดันผ่านรูปแบบการออกเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะที่ต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓๓ ซึ่งการพัฒนาร่างพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวได้มีการจัดทำและพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานและหลักการของการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของหลากหลายภาคส่วนทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ภาครัฐ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันวิชาการ ศิลปินพื้นบ้าน ผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ

ด้านการกำกับดูแล ควรกำหนดให้สถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน)

เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) เนื่องจาก สอดคล้องกับพันธกิจหลักที่

มุ่งเน้นบทบาทด้านการรวบรวมฐานข้อมูล การศึกษาวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้ ทั้งด้านภาษา วรรณกรรม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาแผ่นดิน และสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของกระทรวงฯที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒) ว่า “ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมที่อยู่ในสังกัดกระทรวงหรือกำกับดูแลของรัฐมนตรี รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมที่อยู่นอกกระทรวงเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และดำเนินการไปในทิศทางที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ” นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งยังมี “ทุนเดิม” ที่ดีอยู่แล้วตามพันธกิจบริการวิชาการและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิจัยและสรรค์สร้างนวัตกรรม มีฐานข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนมีความคุ้นเคยกับชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา อันเกื้อหนุนต่อการขับเคลื่อนงานตามแนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน

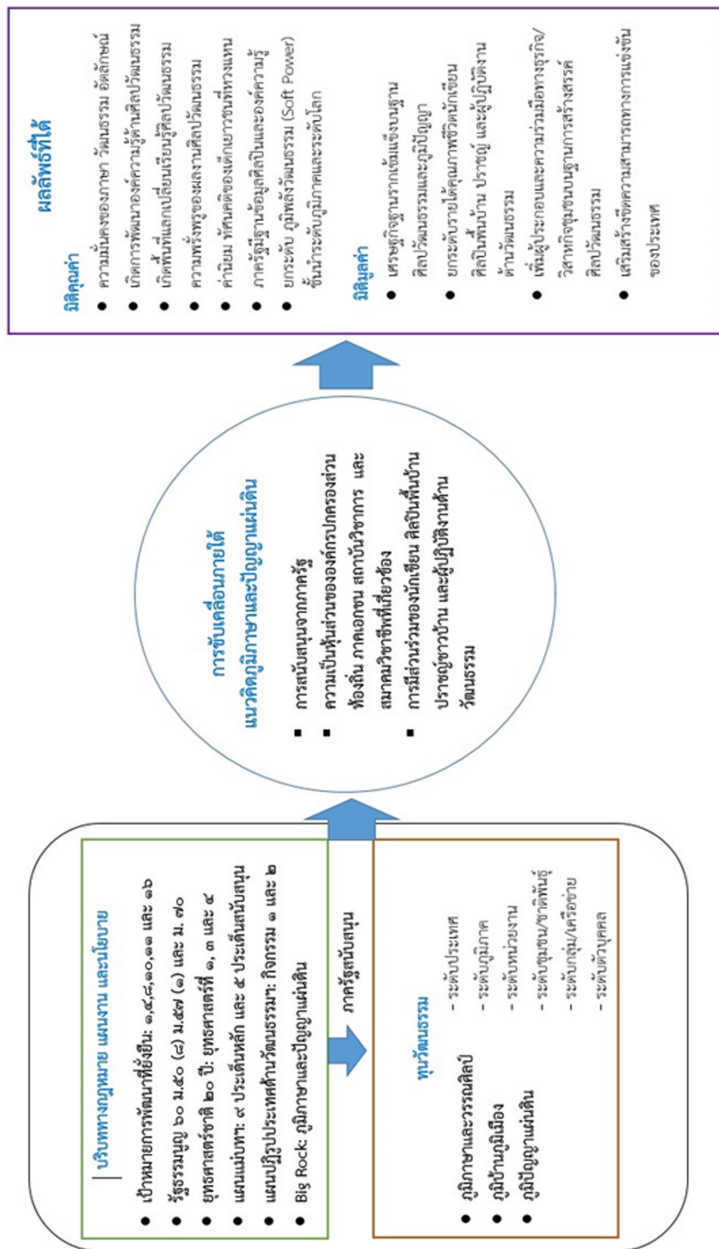
ภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน คืออะไร

“ภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน” เป็นกรอบแนวคิดที่นำมาใช้แนวทางการขับเคลื่อนทุนวัฒนธรรมบนพื้นที่ของประเทศไทยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตั้งแต่ระดับระดับรากฐาน (คุณค่า) พื้นฐาน (มูลค่า) และภูมิฐาน (ทรงคุณค่า) ทั้งนี้ แนวทางการขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินไปสู่การปฏิบัติต้องพิจารณาองค์ประกอบ ซึ่งมีความครอบคลุมใน ๓ มิติ **มิติแรก ภูมิภาษาและวรรณศิลป์** ประกอบด้วย ภาษาประจำชาติ ภาษาท้องถิ่น และภาษาชาติพันธุ์ รวมทั้งวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณคดี วรรณศิลป์ ที่อาจปรากฏอยู่ในหนังสือ คัมภีร์ ตำรา บันทึกรงานแปล และใบลาน เป็นต้น **มิติที่สอง ภูมิบ้านภูมิเมือง** เป็นสิ่งที่สะท้อนประวัติความเป็นมา พัฒนาการ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนบนพื้นที่หนึ่งๆ ที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมและภูมิสังคม โดยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น แหล่งโบราณสถาน สถาปัตยกรรมเมืองเก่า พิพิธภัณฑสถานชุมชน เป็นต้น **มิติที่สาม ภูมิปัญญาแผ่นดิน** เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสติปัญญาของคนในพื้นที่ อาจมีการทดลอง แลกเปลี่ยน หยิบยืม และสังสมตกผลึกจนเกิดเป็นองค์ความรู้และเทคนิควิธีในการจัดการปัญหาและการดำเนินชีวิตของผู้คน สามารถปรากฏออกมาได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ศิลปหัตถกรรม เครื่องมือประกอบอาชีพ การแพทย์พื้นบ้าน การถนอมและประกอบอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ การขับเคลื่อนแนวคิดภูมิภาษาและภูมิปัญญาแผ่นดินต้องยืนหยัดอยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันวิชาการ และชุมชน

การขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน เป็นการดำเนินเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐ (๘) ที่วางหลักการว่า ประชาชนมีหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม มาตรา ๕๗ (๑) กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรม ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และยังถือเป็นการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามความใน มาตรา ๗๐ ที่ว่า รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน เป็นต้น

การขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน จึงถือเป็นนโยบายหลักสำคัญที่ประเทศไทยต้องนำมาใช้ในการพัฒนา เศรษฐกิจ ทั้งการสร้างมูลค่าสินค้าและบริหาร การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขัน และแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจภายใน ประเทศตั้งแต่ระดับรากฐานไปจนถึงระดับมหภาค จึงควรถูกนำไปใช้ในการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรม สร้างการรับรู้ให้กับพลเมือง โลกให้วัฒนธรรมของไทยเป็น “วัฒนธรรมที่เข้มแข็ง” สามารถเป็น ภูมิพลังวัฒนธรรม (Soft Power) ในกิจกรรมด้านวิเทศสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี จนสามารถสร้างความเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจให้ คนไทยยืนหยัดได้อย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีโลก จึงเป็นที่มาของการ จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อน ภายใต้อาณาเขต ภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน”

รูปที่ ๑ กรอบแนวคิดแนวทางการขับเคลื่อน ภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน

ศึกษาอะไรกันบ้าง

- (๑) ศึกษาทิศทางและนโยบายในการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมด้านภูมิภาษาและวรรณศิลป์ ภูมิบ้านภูมิเมือง และภูมิปัญญาแผ่นดิน
- (๒) ศึกษาแนวทางการจัดตั้งสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน)
- (๓) ศึกษาอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง และระบบบริหารจัดการของสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) ที่เหมาะสม
- (๔) สสำรวจรวบรวมฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับนักเขียน ศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม ในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ศึกษาอย่างไร

กระบวนการศึกษาระเบียบวิธีพิจารณาศึกษา ประกอบด้วย

- ๑) การจัดสัมมนาฯ รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรมหาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา รวมทั้งศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ในระดับภูมิภาค ๔ ภาค ๖ จังหวัด และกรุงเทพมหานคร
- ๒) การศึกษากรณีตัวอย่างตัวแบบที่ดีจากต่างประเทศ และ
- ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน ควรดำเนินการโดยจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ภายใต้ชื่อ “สถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน” เป็นหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการบูรณาการขับเคลื่อนงานเชิงรุกอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งในการวางกรอบนโยบาย การตัดสินใจ การให้ข้อเสนอแนะ และบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้อง โดยควรมีภารกิจ สถานะทางกฎหมาย และการกำกับดูแล ดังนี้

(๑) ภารกิจของสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน

(๑.๑) รวบรวมฐานข้อมูลประวัติศาสตร์ ภาษา วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ รวมทั้งดำเนินการส่งเสริม และสนับสนุนด้านการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านภูมิภาษา ภูมิบ้านภูมิเมือง และภูมิปัญญาแผ่นดิน

(๑.๒) เปิดพื้นที่สำหรับให้เด็ก เยาวชน นักเขียน ศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดแสดงผลงาน และเผยแพร่ ออกสู่สาธารณชนและต่างประเทศ

(๑.๓) ดำเนินการหรือเชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นให้กับเด็ก เยาวชน นักเขียน ศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมสวัสดิการและคุณภาพชีวิต ยกกระตือรือร้นการรวมกลุ่มทางสังคมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินให้เข้มแข็ง

(๑.๔) มีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนมุมมอง ความคิดความเชื่อ ทักษะ และพฤติกรรมให้เด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ และประชาชน

ทั่วไปได้ตระหนักถึงคุณค่าของภาษา วรรณกรรม ภูมิปัญญา และ ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและ การอนุรักษ์หวงแหน ตลอดจนจนถึงช่องทางและโอกาสในการใช้ ประโยชน์เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

(๑.๕) กำหนดมาตรฐาน กลั่นกรอง และมีอำนาจโดยตรงหรือ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับขึ้นทะเบียนผลงาน สร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งดำเนินการ ปกป้องคุ้มครองและเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ทรัพย์สินทางปัญญา

(๑.๖) กำหนดกรอบหลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อรับรองความ เป็น **“คุณวุฒิวิชาชีพ”** พร้อมทั้งสำรวจข้อมูล รับขึ้นทะเบียน บริหาร จัดการข้อมูลทางทะเบียนและบันทึกเป็นฐานข้อมูลดิจิทัล

(๑.๗) เป็น **“แกนหลัก”** ในการเชื่อมประสาน สร้างความร่วมมือ และบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อน ภารกิจร่วมกัน

(๑.๘) เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดแนวทาง ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ และขับเคลื่อนภูมิพลังวัฒนธรรมของชาติ

(๒) สถานะทางกฎหมายของสถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน “องค์การมหาชน”

จากการศึกษาพบว่า แม้ข้อเสนอของผู้ให้ข้อมูลในเวทีรับฟังความคิดเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่า การจัดตั้งสถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน ควรดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงหรือสั่งการจากฝ่ายการเมือง มีสภาศิลปิน ที่เป็นตัวแทนของผู้รับบริการทั้งในเชิงพื้นที่และแขนงต่าง ๆ และมีการจัดตั้งกองทุนโดยมีรายได้ชัดเจน ในรูปแบบองค์กรของรัฐที่เป็น อิสระ (Independent Administrative Organization) ซึ่งต้องออก

กฎหมายบังคับให้รัฐแบ่งส่วนรายได้เพื่อจัดสรรให้ (ดังเช่น กรณี องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย) แต่ หากพิจารณาถึงเจตนารมณ์หลักของสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินตั้งแต่ต้นแล้วพบว่า แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน มุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะในภาพรวมของ ประเทศเป็นหลัก จำเป็นต้องทำงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนปฏิรูปประเทศด้านที่ ๑๓ วัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อ ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ซึ่งรัฐต้องดำเนินการอย่าง เร่งด่วน รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริม เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และผลักดันศิลปวัฒนธรรมของชาติไปสู่การ เป็นภูมิพลังวัฒนธรรม

ดังนั้น สถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) รูปแบบขององค์การมหาชนจึงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มากกว่ารูปแบบองค์การของรัฐที่เป็นอิสระ เพราะจะทำให้การ ขับเคลื่อน **“ภูมิพลังวัฒนธรรม”** ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิด ภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน ดำเนินพร้อมกันทุกระดับได้อย่าง มีเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการจัดตั้งสถาบัน ภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน ควรดำเนินการในรูปแบบการจัดตั้ง **“องค์การมหาชน (Public Organization)”** ผ่านการออก **“พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ.....”** โดยอาศัยอำนาจของคณะรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็น แนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นการผลักดันทางนโยบายที่มีความเป็นไปได้ มากกว่าการผลักดันผ่านรูปแบบการออกเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ ที่ต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา

๑๓๓๓ ซึ่งการพัฒนาร่างพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวได้มีการจัดทำ และพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานและหลักการของการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น ของหลากหลายภาคส่วนทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ภาครัฐ องค์กรมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันวิชาการ ศิลปินพื้นบ้าน ผู้ปฏิบัติงาน ด้านวัฒนธรรม องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ

(๓) การกำกับดูแล สถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน (องค์กรมหาชน)

ควรกำหนดให้สถาบันภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน (องค์กรมหาชน) เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) เนื่องจากสอดคล้องกับพันธกิจหลักที่มุ่งเน้น บทบาทด้านการรวบรวมฐานข้อมูล การศึกษาวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้ ทั้งด้านภาษา วรรณกรรม ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาแผ่นดิน และสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของกระทรวงฯ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการ อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒) ว่า “ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการวิจัยและการสร้างสรรค์ นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบวิจัยและ นวัตกรรมที่อยู่ในสังกัดกระทรวงหรือกำกับดูแลของรัฐมนตรี รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมที่ อยู่นอกกระทรวงเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และดำเนินการไปใน ทิศทางที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ”

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งยังมี “ทุนเดิม” ที่ดีอยู่แล้ว ตามพันธกิจการบริการวิชาการและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มี

บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิจัยและสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรม มีฐานข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนมีความคุ้นเคยกับชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา อันเกื้อหนุนต่อการขับเคลื่อนงานตามแนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน

รูปที่ ๑ อำนาจและหน้าที่ของสถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน

**(ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการศึกษาและประสานงานการจัดตั้งสถาบัน
ภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน
พ.ศ. ....**

(ร่าง)
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการศึกษาและประสานงานการจัดตั้งสถาบัน
ภายใต้แนวคิดภูมิภาคและปัญญาแผ่นดิน
พ.ศ.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีการศึกษาและประสานงานเพื่อให้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากภาษาไทยและภูมิปัญญาแผ่นดินของชาติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิผล สามารถใช้เป็นต้นทุนทางอุตสาหกรรมวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน บังเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและประสานงานด้านภูมิภาคและปัญญาแผ่นดินของชาติ ได้แก่ ภูมิภาคและวรรณศิลป์ ภูมิบ้านภูมิเมืองและภูมิปัญญาแผ่นดินให้สามารถเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญงอกงาม โดยการมีส่วนร่วมหลากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน สถาบันวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และประชาชน

ทั่วไป จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนและบูรณาการ การดำเนินงานของหน่วยงานในทุกภาคส่วน ในการอนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมการดำเนินงานด้านภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินให้เป็น พลังในการขับเคลื่อนประเทศ และยกระดับศิลปวัฒนธรรมไทยสู่การ เป็นภูมิพลังวัฒนธรรม (Soft Power) ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างรายได้และพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งสร้างเสริมคุณลักษณะทาง สังคมที่ดีตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดย ความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การศึกษาและประสานงานการจัดตั้งสถาบันภายใต้แนวคิดภูมิภาษา และปัญญาแผ่นดิน พ.ศ.....

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน” หมายความว่า ทุนวัฒนธรรมที่ สามารถส่งเสริมคุณค่าทางสังคมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และเป็น ภูมิพลังวัฒนธรรม (Soft Power) สร้างเกียรติภูมิให้กับประเทศไทย ซึ่งมีความครอบคลุมใน ๓ มิติ ได้แก่ ภูมิภาษาและวรรณศิลป์ ภูมิ บ้านภูมิเมือง และภูมิปัญญาแผ่นดิน

“ภูมิภาษาและวรรณศิลป์” หมายถึง ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการใช้ คำพูด ตัวอักษร วิธีการสื่อสารอื่น ๆ ทั้งภาษาประจำชาติ ภาษาท้องถิ่น และภาษาของชาติพันธุ์ รวมทั้งผลผลิตที่เกี่ยวข้องจากการใช้ ภาษาและวรรณกรรมประเภทต่างๆ เช่น วรรณคดี วรรณศิลป์ ซึ่ง

อาจปรากฏอยู่ในหนังสือ คัมภีร์ ตำรา บันทึกร งานแปล ศิลปิน วิจารณ์ ไบลาน เป็นต้น

“ภูมิบ้านภูมิเมือง” หมายความว่า สิ่งสะท้อนประวัติความเป็นมา พัฒนาการ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนบนพื้นที่หนึ่งๆ ที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมและภูมิสังคม โดยอาจปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น แหล่งโบราณสถาน สถาปัตยกรรมเมืองเก่า พิพิธภัณฑสถาน/ห้องถ้ำ พื้นที่กิจกรรม ของชุมชนที่แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นต้น

“ภูมิปัญญาแผ่นดิน” หมายความว่า หมายถึง ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นจากสติปัญญาของคนในชุมชน ซึ่งอาจมีการทดลอง แลกเปลี่ยน ทักษะ และสังเคราะห์ในการจัดการปัญหาและการดำเนินชีวิตของผู้คน อาจปรากฏออกมาได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ศิลปะหัตถกรรม เครื่องมือประกอบอาชีพ การแพทย์พื้นบ้าน การถนอมและประกอบอาหาร เป็นต้น

“นักเขียน” หมายความว่า ผู้สรรค์สร้างงานเขียนออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือ วรรณกรรม งานแปล บทกวี บทเพลง และอื่นๆ ที่มาจากการประดิษฐ์หรือใช้ตัวอักษรมาเรียบเรียงขึ้น

“ศิลปินพื้นบ้าน” หมายความว่า บุคคล กลุ่มบุคคล หรือคณะบุคคลที่เป็นผู้สร้างสรรค์หรือพัฒนาผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมในแขนงต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่น

“ปราชญ์ชาวบ้าน” หมายความว่า บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

“ผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม” หมายความว่า บุคคลที่มีเชื้อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน บริหารจัดการ และ

ดำเนินการ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ในแขนงต่างๆ

“สถาบัน” หมายความว่า สถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการศึกษาและ
ประสานงานการจัดตั้งสถาบันภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและปัญญา
แผ่นดิน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการศึกษาและประสานงานการ
จัดตั้งสถาบันภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน

ข้อ ๔ ให้มีคณะกรรมการศึกษาและประสานงานการจัดตั้ง
สถาบันภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี
มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรม เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและ
กีฬา ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัด
กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และผู้อำนวยการ
การสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นกรรมการ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจาก
ศิลปินพื้นบ้าน ประชาชนชาวบ้าน และผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม ซึ่ง
มีความรู้ความสามารถมีผลงานหรือประสบการณ์ ด้านภูมิภาษาและ
วรรณศิลป์ ด้านภูมิบ้านภูมิเมือง และด้านภูมิปัญญาแผ่นดิน ด้านละ
สามคน เป็นกรรมการ

(๕) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ ให้
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานปลัดสำนัก
นายกรัฐมนตรี จำนวนสองคน เป็นกรรมการ

ข้อ ๕ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือบุคคลล้มละลาย
- (๔) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกเพราะกระทำความผิด
- (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (๖) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรค การเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง

ข้อ ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ และมีการแต่งตั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทน ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระ ที่เหลืออยู่ของ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หากยังมีได้มีการแต่งตั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ข้อ ๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจาก ตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก

- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๕
- (๖) นายกรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องหรือทุจริตต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (๗) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ ๘ การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุมในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม หากรองประธาน กรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการศึกษา และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำเสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการดำเนินงานภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดินต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) ให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและอนุมัติเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานดำเนินการ แผนงานหรือโครงการเพื่อดำเนินงานตามนโยบายและแผนการบริหารงานด้านการศึกษาและประสานงานการจัดตั้งสถาบันภายใต้แนวคิดภูมิภาษาและปัญญาแผ่นดิน

(๓) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับผลการ ศึกษาและประสานงานการจัดตั้งสถาบันภายใต้แนวคิดภูมิภาคและ ปัญญาแผ่นดิน

(๔) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการศึกษา และประสานงานการจัดตั้งสถาบันภายใต้แนวคิดภูมิภาคและ ปัญญาแผ่นดิน ในการดำเนินงานของส่วนราชการและหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้อง

(๕) ประสานงานเพื่อส่งเสริมและประสานงานด้านภูมิภาคและ ปัญญาแผ่นดินกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานของ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง

(๖) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาค และปัญญาแผ่นดิน

(๗) ติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการที่เสนอคณะ รัฐมนตรีตาม (๒) และ รายงานคณะรัฐมนตรี

(๘) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานด้านภูมิภาค และปัญญาแผ่นดินของภาครัฐ

(๙) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่าง หนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๐) ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านภูมิภาคและปัญญา แผ่นดินตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๑๐ ให้นำความในข้อ ๘ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะ อนุกรรมการโดยอนุโลม

ข้อ ๑๑ ให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

ข้อ ๑๒ ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี ให้รับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการตามข้อ ๙ (๒) รายงานความก้าวหน้าของ แผนงานหรือโครงการต่อคณะกรรมการ เพื่อรายงานคณะรัฐมนตรีตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๓ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

ข้อ ๑๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออก ระเบียบ ประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่

นายกรัฐมนตรี

รายชื่อคณะกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑.นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	ประธานที่ปรึกษา
๒.รองศาสตราจารย์สุกรี เจริญสุข	ที่ปรึกษา
๓.รองศาสตราจารย์ตรีศิลป์ บุญขจร	ที่ปรึกษา
๔.นายเอนก นาวิกมูล	ที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

๑.รองศาสตราจารย์ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ	ประธานคณะกรรมการ
๒.รองศาสตราจารย์ธัญญา สังขพันธานนท์	รองประธานคณะกรรมการ
๓.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.อำนาจ เอี่ยมล้ำอ่างค์	คณะกรรมการ
๔.นายเจน สงสมพันธุ์	คณะกรรมการ
๕.นายพินิจ นิลรัตน์	คณะกรรมการ
๖.นายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์	คณะกรรมการ
๗.นางสุมาลี สุวรรณกร	คณะกรรมการ
๘.นายสกุล บุญยทัต	คณะกรรมการ
๙.ดร.ชัชวินธ์ ตันติเวชวาณิชย์	คณะกรรมการ
๑๐.นายพัฒนนะ จิระวงศ์	คณะกรรมการ
๑๑.นางสาวเมทิกา พ่วงแสง	คณะกรรมการ
๑๒.ดร.दनัย หวังบุญชัย	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๓.นางสาวปาริชาติ แก้วเขียว	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔.นางสาววรัญญา อยู่จรรยา	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รายงานฉบับสมบูรณ์

